

کتابخانه

دانشکده: فقه و حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فقه مقارن و حقوق جزای اسلامی

عنوان:

عملکرد پلیس بین الملل در جلب افراد از دیدگاه فقه جزایی مذاهب اسلامی و حقوق ایران

استاد راهنما:

دکتر محمد جعفری هرنندی

استاد مشاور:

دکتر محمود ویسی

نگارش:

غزل پرویزی

پاییز ۱۳۹۹

چکیده

حکومت‌ها همواره در پی آن بوده‌اند که امنیت شهروندان خود را حفظ و احترام به قوانین و مقررات را در تمام قلمرو سرزمینی خود نهادینه کنند. بارها پیش آمده که بزه‌کاران پس از ارتکاب بزه از کشور محل ارتکاب گریخته و به کشوری غیر از محل ارتکاب فعل یا ترک فعل متواری گشته‌اند. با پیشرفت تکنولوژی، گسترش وسایل حمل و نقل و پیچیده‌تر شدن شیوه‌های ارتکاب جرم توسط مجرمین و فرار آنان به این سو و آن سو، نیاز به سازمانی بین‌المللی برای همکاری و هماهنگی کشورها جهت استرداد آنان و تامین امنیت حقوق داخلی کشورها بیش از پیش احساس می‌شود. سازمان بین‌المللی پلیس جنایی سازمانی است که نه به ابتکار کشورهای جهان بلکه در یک تلاش هماهنگ و منسجم از سوی افسران پلیس و جمعی از حقوقدانان تاسیس گردید. سازمان بین‌المللی پلیس جنایی در امر تعقیب، جلب و بازداشت و استرداد مجرمان، نقشی انکارناپذیر در تبادل اخبار و اطلاعات و معاضدت پلیسی - قضایی ایفا می‌کند در تحقیق حاضر با تبیین ساختار سازمان پلیس بین‌الملل و بررسی مفهوم و چگونگی جلب در حقوق ایران به بررسی ماهیت این جلب در فقه اسلامی با عملکرد این نهاد پرداخته خواهد شد.

کلید واژگان: اینترپل، جلب، بازداشت، قاعده نفی سبیل، فقه جزایی

المخلص

سعت الحكومات دائما الى الحفاظ على امن مواطنيها و ارساء احترام القوانين و الانظمه فى جميع انحاء اراضيها . و قد حدث فى كثير من الاحيان ان المجرمين فروا من بلد الجانى بعد ارتكاب الجريمة و فروا الى بلد غير المكان الذى تم فيه ارتكاب الفعل او التخلي عنه. مع تقدم التكنولوجيا و توسع وسائل النقل و تعقيد الجريمة من قبل المجرمين و هروبهم مجيئا و ذهابا و الحاجه الى منظمه دوليه للتعاون و التنسيق بين الدول لتسليمهم و ضمان امن الحقوق الداخليه اكثر و اكثر كان محسوسا المنظمه الدوليه للشرطه الجنائيه هى منظمه لم تنشأ بمبادره من دول العالم و لكن بجهود منسقه و متماسكه من قبل ضباط الشرطه و مجموعه من الحامين . تلعب المنظمه الدوليه للشرطه الجنائيه دورا لا يمكن انكاره فى ملاحقه المجرمين و اعتقالهم و تسليمهم فى تبادل الاخبار و المعلومات و المساعدات بين الشرطه و القضاء. و سوف ندرس طبيعه هذا الجذب فى الفقه الاسلامى مع اداء هذه الموسسه .

الكلمات المفتاحيه : الانتربول , الانتقال , قاعده نفى السبيل , الاجتهاد الجنائى

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات و تبیین مفاهیم

بخش اول: کلیات

- الف: بیان مسئله..... ۲
- ب: ضرورت تحقیق..... ۳
- ج: بیان سؤال های تحقیق..... ۳
- د: فرضیه های تحقیق..... ۴
- ه: پیشینه تحقیق..... ۴
- و: جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق..... ۴
- ز: روش تحقیق..... ۵
- ح: اهداف انجام تحقیق..... ۵
- ط: کاربرد یا کاربردهای تحقیق..... ۵
- ی: استفاده کنندگان از نتیجه پایان نامه..... ۵

بخش دوم: مفاهیم

- گفتار اول: مفهوم عملکرد..... ۶
- مطلب اول: مفهوم لغوی عملکرد..... ۶
- گفتار دوم: مفهوم پلیس..... ۶
- مطلب اول: مفهوم لغوی پلیس..... ۶
- مطلب دوم: نیروی انتظامی به مفهوم اصطلاحی پلیس در ایران..... ۶
- گفتار سوم: مفهوم بین الملل..... ۶
- مطلب اول: بین الملل در لغت..... ۶
- مطلب دوم: بین الملل در اصطلاح حقوقی..... ۶
- گفتار چهارم: مفهوم جلب..... ۷
- مطلب اول: جلب در لغت..... ۷
- مطلب دوم: جلب در اصطلاح حقوقی..... ۷
- گفتار پنجم: مفهوم فقه..... ۷
- مطلب اول: فقه در لغت..... ۷

- ۷.....مطلب دوم: فقه در اصطلاح حقوقی
- ۸.....گفتار ششم: مفهوم جزا.....
- ۸.....مطلب اول: جزا در لغت
- ۸.....مطلب دوم: جزا در اصطلاح حقوقی
- ۸.....گفتار هفتم: مفهوم مذاهب اسلامی.....
- ۸.....مطلب اول: مذاهب اسلامی در لغت
- ۸.....مطلب دوم: مذاهب اسلامی در اصطلاح
- ۸.....گفتار هشتم: مفهوم حقوق
- ۸.....مطلب اول: حقوق در لغت
- ۸.....مطلب دوم: حقوق در اصطلاح
- ۹.....گفتار نهم: تاریخچه اینترنتیل.....
- ۱۰.....گفتار دهم: شخصیت حقوقی اینترنتیل.....
- ۱۱.....گفتار یازدهم: ساختار و تشکیلات سازمان اینترنتیل.....
- ۱۱.....مطلب اول: مجمع عمومی.....
- ۱۱.....مطلب دوم: کمیته اجرایی.....
- ۱۲.....مطلب سوم: دبیرخانه کل.....
- ۱۳.....مطلب چهارم: مشاورین.....

فصل دوم: وظائف و اختیارات پلیس بین المللی

- ۱۵.....گفتار اول: اهداف و وظایف سازمان.....
- ۱۵.....مطلب اول: تأمین ارتباط جهانی میان پلیس کشورهای عضو.....
- ۱۶.....مطلب دوم: تأمین خدمات اطلاع رسانی و ایجاد پایگاه های اطلاع رسانی.....
- ۱۸.....مطلب سوم: ارائه خدمات حمایتی و پشتیبانی از عملیات های پلیس.....
- ۱۹.....گفتار دوم: جرایم موضوع صلاحیت سازمان.....
- ۱۹.....مطلب اول: مواد مخدر.....
- ۲۰.....مطلب دوم: جرایم مالی
- ۲۰.....مطلب سوم: جرایم علیه امنیت عمومی و تروریسم
- ۲۱.....مطلب چهارم: ژنوساید و جنایات علیه بشریت
- ۲۲.....گفتار سوم: اهم مأموریت های سازمان پلیس بین الملل و اینترنتیل ایران.....

- گفتار چهارم: ضرورت انجام معاضدت های حقوقی..... ۲۳
- مطلب اول: مصادیق عملی معاضدت های حقوقی..... ۲۴
- گفتار پنجم: کارکرد پلیس بین الملل در انجام معاضدت های حقوقی..... ۲۷
- مطلب اول: ضرورت استفاده از ظرفیت های پلیس بین الملل..... ۲۷
- مطلب دوم: نقش پلیس بین المللی در انجام معاضدات حقوقی در پرتو اسناد بین المللی..... ۲۸

فصل سوم: جلب افراد از منظر فقه اسلامی

- مقدمه ۳۱
- گفتار اول: قاعده نفی سبیل..... ۳۲
- گفتار دوم: مبانی استدلال به قاعده نفی سبیل..... ۳۳
- مطلب اول: قرآن..... ۳۳
- مطلب دوم: روایات..... ۳۴
- مطلب سوم: اجماع..... ۳۵
- مطلب چهارم: عقل..... ۳۵
- مطلب پنجم: قیاس..... ۳۵
- گفتار سوم: تبیین قاعده نفی سبیل در قانون اساسی در روابط خارجی..... ۳۶
- گفتار چهارم: حربه..... ۳۷
- گفتار پنجم: همکاری با اینترپل از منظر فقهی..... ۳۹

فصل چهارم: چالش های تقنینی موجود در جلب مجرمین از سوی پلیس بین الملل از منظر حقوق ایران

- گفتار اول: اینترپل و تعقیب مجرمین ۴۲
- گفتار دوم: جلب و استرداد توسط اینترپل ۴۳
- مطلب اول: دولی که حق تقاضای استرداد دارند..... ۴۴
- مطلب دوم: مواردی که چند دولت حق تقاضای استرداد دارند..... ۴۴
- مطلب سوم: جرایم غیر قابل استرداد..... ۴۴
- مطلب چهارم: وضعیت شخص درخواست شده برای استرداد..... ۴۵
- گفتار سوم: جلب در حقوق ایران..... ۴۵
- مطلب اول: لزوم پایبندی به دستور مقام قضایی..... ۴۵
- مطلب دوم: حفظ مصلحت اجتماع..... ۴۶
- مطلب سوم: احقاق حق شاکی..... ۴۶

۴۶.....	مطلب چهارم: تسريع در رسيدگي.....
۴۷.....	گفتار چهارم: چگونگي جلب در قانون ائين دادرسي كيفري.....
۴۷.....	مطلب اول: شناسايي متهم.....
۵۰.....	گفتار پنجم: محاکمي که حق صدور جلب را در ايران دارند.....
۵۰.....	مطلب اول: صدور برگ جلب متهم از دادسرا.....
۵۴.....	مطلب دوم: صدور برگ جلب متهم از سوي دادگاه هاي كيفري.....
۵۷.....	مطلب چهارم: صدور برگ جلب متهم از سوي مرجع تجديدنظر.....
۵۹.....	مطلب پنجم: صدور برگ جلب به اعتبار اشخاص خاص.....
۶۱.....	گفتار ششم: درخواست جلب متضمن درخواست استرداد توسط اينترپل.....
۶۴.....	نتيجه گيري.....
۶۶.....	منابع.....

فصل اول:

کلیات و تبیین مفاهیم

بخش اول: کلیات

الف: بیان مسئله

در عصر حاضر، امکانات نقل و انتقال، مسافرت سریع، استفاده از فناوری جدید ارتباطی و وقوع جرم در فضای مجازی، عملاً مرزها را از بین برده و تجارت به ورای مرزها گسترش قابل ملاحظه‌ای یافته است. جهانی شدن نیز به گسترش و ارتباطات فرامرزی و اساساً بی‌اثر شدن مرزها بیشتر دامن میزند و این موضوع، نقش و اهمیت پلیس بین‌الملل را دوچندان میکند. سازمان اینترپل در قرن حاضر بر پیشگیری از جرایم بین‌المللی تأکید نموده و آن را در کانون توجه خود قرار داده است. این سازمان در قلمرو مأموریت‌های بین‌المللی و داخلی خود، در زمینه پیشگیری از جرایم بین‌المللی تأکید خاصی دارد. در این راستا و با تأکید بر افزایش همکاری‌های بین‌المللی، سازمان پلیس جنایی بین‌المللی (اینترپل) تأسیس گردیده است. اینترپل رسالت مهمی در پاسخ حقوقی و پلیسی به جرایم بین‌المللی برعهده دارد. از مهم‌ترین رسالت‌های این نهاد، استرداد مجرمین است. کارکرد اینترپل در پاسخ به جرایم بین‌المللی در دو جهت عمده استوار است، نخست، کارکرد اصلی این نهاد به عنوان متصدی امر استرداد مجرمین که به گواهی اساسنامه آن و رویه حاکم بر آن در بستر همکاری‌های قضایی و پلیسی به صورت مستقیم در امر پیشگیری موثر واقع می‌گردد. به لحاظ عدم بهره‌مندی اینترپل از خصوصیات حاکم بر نهادهای عدالت کیفری بین‌المللی رسمی همانند دیوان کیفری بین‌المللی نظیر آمره بودن قواعد حاکم بر آن و داشتن ضمانت اجرایی در این راستا، این نهاد صرفاً دارای نقشی تکمیلی است. حمایت تابعان حقوق بین‌الملل از این نهاد و به خصوص هم‌ردیف شدن آن با دیوان کیفری بین‌المللی از جمله مهم‌ترین پیشنهادات اجرایی در این مسیر است. دومین کارکرد اینترپل در استرداد مجرمین، تعامل این نهاد با سایر نهادهای بین‌المللی در راستای پیشگیری از جرایم است که به صورت غیرمستقیم مورد توجه است. از این رو همکاری‌های بین‌المللی اینترپل نقش ویژه‌ای در نظم بین‌المللی دارد. برقراری نظم در جرایمی که از حیث بزه‌کار، بزه‌دیده یا گستره جغرافیایی، بعد بین‌المللی دارند، به توسعه همکاری‌های بین‌المللی نیاز دارد. بدین ترتیب باید اذعان داشت که تسهیل نقل و انتقالات و مسافرت به نقاط مختلف جهان سبب شده مجرمین بتوانند برای فرار از مجازات به خارج از کشور متواری شوند. با توجه به سرزمینی بودن حاکمیت دولت‌ها، تعامل مثبت بین - دولتی، بالاخص بین کشورهای عضو سازمان اینترپل میتواند در جهت استقرار یک نظام عادلانه کیفری موثر واقع شده به طوری که هیچ کشوری مامن مجرمین متواری نشود. با توجه به این موضوع که تعداد متهمین مسترد شده (غیر از منطقه اروپا) در مقابل تعداد مجرمین تحت پیگرد ناچیز است، هدف این تحقیق بررسی عملکرد پلیس بین‌الملل در جلب افراد است که از این منظر به بررسی قوانین و مقررات ایران و واحد پلیس بین‌الملل نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نیز پرداخته خواهد شد، برای مثال فلسفه تشریح حدود در فقه جزایی جلوگیری از تکرار مجدد جرم است و این با موازین بین‌المللی در سازگاری واضح می‌باشد مثلاً دستگیری مجرمین که مورد تأیید فقه جزایی و قوانین پلیس بین‌الملل است. آنچه مسئله اساسی این تحقیق است و نگارنده در پی واکاوی آن است تحلیل عملکرد پلیس بین‌الملل در جلب افراد است که می‌تواند به نوعی تسهیل‌کننده رابطه بین نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و پلیس بین‌الملل باشد در واقع با بررسی عملکرد پلیس بین‌الملل در جلب افراد و استرداد مجرمین و بررسی تطبیقی این اختیارات از منظر فقه جزایی اسلامی

و قوانین ایران می تواند معضلات و مشکلات و محدودیت هایی که در مورد استرداد مجرمین وجود دارد برداشته شود. فقه جزای اسلامی با لحاظ کردن قاعده نفی سبیل می تواند در مواردی موافق با موازین جزایی پلیس بین الملل باشد و جایی که منافات با قاعده نفی سبیل پیدا شود با آنها موافق نباشد. همچنین بررسی این اختیارات و قواعد فقهی و اختیارات حاکم اسلامی در محاکمه و مجازات مجرمین که در قلمرو سرزمینی حاکم اسلامی نیستند مسائلی است که در این پایان نامه بدان پرداخته خواهد شد. و بالاخره پژوهشگر بر آنست تا تعامل حکومت اسلامی را با در نظر گرفتن قاعده نفی سبیل در این راستابه بحث بگذارد. در همکاری با پلیس بین الملل چه بسا ممکن است با قاعده نفی سبیل تعارضاتی بوجود آید که در این لزوما شامل تعقیب جرایم مورد اتفاق عقلا نخواهد بود و همچنین ممکن است « سبیل » خصوص در نوشته توضیح داده می شود که مسئله تعاون بر اثم هم مطرح گردد که البته از این لحاظ مورد بسیار کم خواهد بود. در تمام این موارد و موارد مشابه پژوهشگر بر آن است که به نکات متفاوت و احیاناً متعارض با ظواهر احکام فقهی بپردازد و از این لحاظ پژوهش کامل و در عین حال مورد نیاز در پیش رو دارد.

ب: ضرورت تحقیق

دولت ها خاصه زمانی که روابط دوستانه و حسنه با یکدیگر داشته اند، پناهندگان و دشمنان خود را به یکدیگر تسلیم می کردند. در گذشته علت بیشتر استردادها ارتکاب جرم سیاسی یا نظامی بوده است. از قرن هجدهم به بعد جلب و استرداد از صورت خصوصی خارج شده کم کم جنبه جهانی و بین المللی به خود گرفته است و در حال حاضر، به ندرت کشوری یافت می شود که از این امر، به صورت مؤثر در جهت پیشگیری، پیگرد، محاکمه و مجازات مجرمان در ورای صلاحیت سرزمین خود بهره برداری نکند. به همین دلیل است که قراردادهای جلب و استرداد میان دولت ها به صورت فزاینده ای رو به افزایش و قوانین خاص در این رهگذر به تصویب مراجع قانونگذاری می رسد. تعداد کم مجرمین جلب و استرداد شده در طول سالیان گذشته به نسبت تعداد پرونده های متشکله در این رابطه، نشان از وجود موانع شکلی و ماهوی بر سر راه پدیده استرداد است. به منظور رفع مشکلات و موانع موجود در راه جلب و استرداد مجرمین متواری به خارج از کشور و بالعکس و بستر سازی برای همکاری بیشتر مراجع ذی مدخل در این امر با هدف تحقق عدالت کیفری و احقاق حقوق زیاندیدگان از جرائم، ضروری است ناهماهنگی ها و موانع مربوطه شناسایی و مجموعه عواملی که موجب شده پدیده جلب مجرمین و به تبع آن استرداد در کشورمان مهجور بماند، مشخص و راهکارهای رفع این مشکلات مشخص شود.

ج: بیان سؤال های تحقیق

سؤال های اصلی:

- ۱- عملکرد پلیس بین الملل در جلب مجرمین از منظر فقه جزایی دارای چه جایگاهی است؟
- ۲- عملکرد پلیس بین الملل در جلب مجرمین از منظر قوانین و مقررات نظام حقوقی ایران دارای چه جایگاهی است؟

سؤال فرعی تحقیق:

۱- پلیس بین الملل چه گونه ایجاد شده و تحت چه موازینی با کشورهای جهان می تواند تعامل داشته باشد؟

د: فرضیه های تحقیق

- ۱- عملکرد پلیس بین الملل در جلب افراد و همکاری با مقامات قضائی و انتظامی حکومت اسلامی به لحاظ اصولی روا است؛ مگر آن که نوع رویداد با اصول مسلم اسلامی مخالف باشد که در این صورت از اصل تحفظ استفاده می شود.
- ۲- حکومت اسلامی می تواند با حفظ موقعیت برابر و بدور از شائبه شمول "قاعده نفی سبیل" عضویت پیمان ها و کنوانسیون را پذیرا شود، می تواند با پلیس بین المللی هم همکاری نماید.
- ۱- پلیس بین الملل به تلاش افسران پلیس و جمعی از حقوقدانان تاسیس شد و فارغ از نظام تعریفی کفر است و با کشورهای جهان در تعامل است.

ه: پیشینه تحقیق

اگر چه در مورد پلیس بین الملل کارهای تحقیقی زیادی صورت گرفته است :

مانند مقاله " اینترپل چیست و چه قدرتی دارد " نوشته مسعود سالاری، نوشته شده در سایت euronews مقاله " بررسی نقش پلیس بین الملل در اجرای قراردادهای استرداد مجرمین " نوشته محمدرضا عبدی و اسماعیل کشکولیان که محل انتشار آن سومین کنفرانس بین المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی در کشور ترکیه میباشد ، مقاله نقش اینترپل در زمینه استرداد مجرمین و راههای بهینه کردن آن " نوشته حمیدرضا مخدوم چاپ شده در فصلنامه علمی کارآگاه پاییز ۱۳۸۷ .

و دو پایان نامه کارشناسی ارشد تحت عنوان " موانع استرداد مجرمین در حقوق ایران و حقوق بین الملل ، در دانشگاه مازندران رشته حقوق و " جایگاه پلیس بین الملل در حقوق بین الملل عمومی ، در دانشگاه شیراز رشته حقوق ، ولی در مورد موضوع خاص عملکرد پلیس بین الملل در جلب مجرمین از منظر قوانین و مقررات ایران و فقه جزایی علی رغم جستجوی نگارنده اثر تحقیقی ویژه ای یافت نشد که در استعلام سامانه ایرانداک نیز این مهم مبرهن گشته است .

و: جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق

جنبه جدید بودن و نوآوری در این تحقیق در پیوند فقه اسلامی و نظام حقوقی ایران در مورد پلیس بین الملل آن هم از حیث عملکرد آن در جلب افراد است چراکه تاکنون تحقیقات صورت پذیرفته صرفاً به معرفی این واحد پرداخته و کار تطبیقی دقیقی در خصوص نوع و نحوه جلب افراد از منظر قوانین و مقررات نظام حقوقی ایران و فقه اسلامی مورد بررسی قرار نگرفته است. لذا نوآوری این تحقیق در این است که با توجه به مسئله حقوقی نظام عدالت کیفری ایران و همچنین اصول و قواعد فقه جزایی به تشریح عملکرد پلیس بین الملل در جلب افراد می پردازد در واقع بازشناسی و باز تعریف دقیقی از انطباق این اختیارات در نظام حقوقی ایران و فقه جزای اسلامی جنبه جدید بودن این موضوع را می رساند.

ز: روش تحقیق

روشی که در این تحقیق نگارنده به کار گرفته است، روش توصیفی-تحلیلی است و ابزار گردآوری اطلاعات کتابخانه ای و فیش برداری می باشد.

ح: اهداف انجام تحقیق

تبیین وضعیت و عملکرد پلیس بین الملل در حوزه اختیارات جلب مجرمین
تبیین عوامل موثر در عملکرد پلیس بین الملل در جلب مجرمین
تبیین نقایص و چالش های موجود در عملکرد پلیس بین الملل در جلب مجرمین
تبیین چالش های تعامل پلیس بین الملل با کشورهای عضو
تبیین انطباق عملکرد پلیس بین الملل در جلب افراد از منظر فقه جزایی
تبیین معضلات و نقایص موجود در عملکرد پلیس بین الملل در جلب افراد از منظر قوانین و مقررات ایران

ط: کاربرد یا کاربردهای تحقیق

این تحقیق ضمن بازتعریف دقیقی از عملکرد پلیس بین الملل در جلب افراد تحقیقی تطبیقی در نظام حقوقی ایران و فقه اسلامی است از این رو می تواند کاربردهای متفاوتی در زمینه نوع همکاری های داخلی با پلیس بین الملل داشته باشد ضمن اینکه بررسی تطبیقی در نظام حقوقی ایران و فقه اسلامی در زمینه میزان عملکرد پلیس بین الملل در جلب افراد می تواند برای نیروی انتظامی داخلی نیز الگو و نمونه مناسبی را فراهم آورد.

ی: استفاده کنندگان از نتیجه پایان نامه

استفاده کنندگان از این تحقیق می تواند شامل موارد زیر باشد:

۱. نیروهای انتظامی داخلی و همچنین واحد پلیس بین الملل
۲. اساتید و دانشجویان دانشکده های فقه و حقوق و حتی حقوق بین الملل
۳. محاکم قضایی

بخش دوم: مفاهیم

گفتار اول: مفهوم عملکرد

مطلب اول: مفهوم لغوی عملکرد

عملکرد اسم مرکب به معنای نتیجه‌ی کار و میزان کار است (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۱۱، ص ۱۶۳۷۲) و در اصطلاح هم همان معنای لغوی به کار برده می‌شود.

گفتار دوم: مفهوم پلیس

مطلب اول: مفهوم لغوی پلیس

واژه پلیس از Polity به معنای شکلی از حکومت یا یک هیأت سیاسی، گرفته شده است. پلیس کسی است که مأمور اجرای قانون است. ریشه این کلمه از کلمه یونانی Πόλις به معنی شهر گرفته شده است. (پلیس در جوامع توسعه یافته، ۱۳۸۴، ص ۵)

مطلب دوم: نیروی انتظامی به مفهوم اصطلاحی پلیس در ایران

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران بخشی از نیروهای مسلح بوده و به مجموعه سه نیروی شهربانی، ژاندرمری و کمیته انقلاب اسلامی قدیم اطلاق که با تصویب قانون ناجا این سه نیرو در مورخه ۱۳۷۰/۱/۱۲ با هم ادغام و تشکیل نیروی واحدی بنام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که وابسته به وزارت کشور و تحت فرماندهی کل قوا می‌باشد. (فرخاری، ۱۳۸۸، ص ۸) ماده ۲ قانون ناجا مصوب سال ۱۳۶۹/۴/۲۷ در تعریف نیروی انتظامی اشعار داشته، «نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران سازمانی است مسلح در تابعیت فرماندهی کل قوا و وابسته به وزارت کشور. تبصره: فرمانده آن نیز از طرف فرمانده کل قوا منصوب می‌شود.» ماده ۹ قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲/۱۱/۷، کارکنان نیروی انتظامی را کسانی دانسته که برابر شرایط و مقررات مندرج در این قانون یا قانون خدمت وظیفه عمومی به خدمت پذیرفته شده‌اند و شامل کارکنان پایور، پیمانی و وظیفه می‌باشند.

گفتار سوم: مفهوم بین الملل

مطلب اول: بین الملل در لغت

اسم مرکب یعنی میان ملت‌های مختلف، میان مردم سرزمینهای مختلف (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۴، ص ۵۲۸۵)

مطلب دوم: بین الملل در اصطلاح حقوقی

برای مثال حقوق بین الملل خصوصی قسمتی از علم حقوق است که روابط میان افراد ملت را با افراد خارجی معین می‌کند.

ریشه لغوی حقوق بین الملل را باید در کلمه لاتین *jus gentium* جستجو کرد. این کلمه به مفهوم حقوق بین الملل نزدیک تر است. در حقوق روم در مقابل *jus civil* (حقوق مدنی) بکار می رفت و چیزی جز قوانین ملی امپراطوری روم در ارتباط با روابط آن کشور با سایر کشورها و اتباع بیگانه نبوده است. حقوق بین الملل حقوق جامعه بین المللی است. یعنی مجموعه قواعد و مقرراتی است که بر جامعه ی بین المللی حاکم است و در آن جامعه قابلیت اجرایی دارد. (حقوق بین الملل عمومی، ۱۳۸۶، ص ۲)

گفتار چهارم: مفهوم جلب

مطلب اول: جلب در لغت

جلب، در لغت به معنی طلب، کشش، جذب کردن و در اصطلاح حقوقی، کسی را از راه پله های قانونی به محاکمه فراخواندن است. (جعفری مجد، ۱۳۹۱، ص ۱۹)

مطلب دوم: جلب در اصطلاح حقوقی

جلب در حقوق کیفری نهادی مستقل است که دارای مفاهیم و تعریف خاص خود می باشد. قانونگذار در آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ تعریفی از آن ارائه نمی دهد و به ناچار برای درک این مفهوم باید به تعاریف ارائه شده از دکتورین مراجعه شود. برخی از حقوقدانان در ایران جلب را این گونه تعریف کرده اند: «دستگیری و محدود ساختن موقت آزادی رفت و آمد شخص». (خالقی، ۱۳۹۶، ص ۶۳) در این تعریف توجهی به دستور مقام قضایی نشده است و آن را با معنای دستگیری یکی دانسته است. برخی دیگر جلب را این گونه تعریف نموده اند «جلب و دستگیری، در مرحل تحقیقات مقدماتی، اقدامی است که به موجب آن، مظنون به طور موقت و به عنف برای تحقیقات در اختیار ضابطین و سپس مقام قضایی قرار می گیرد». (آشوری، ۱۳۹۱، ص ۱۵۵) در حقوق آمریکا جلب را این گونه تعریف نموده اند: دستور کتبی صادر شده توسط قاضی یا مقام مسئول دیگر که فرمان توقیف شخص خاص و همراهی وی تا قبل از دادگاه است (H. Lynch et al. 2008, State of New Hampshire: 38) مهمترین شاخص این قانون استنتاج تعریف دستگیری است که متضمن توقیف و همراهی وی تا نزد قاضی را دارد. در فرانسه حقوقدانان این کشور جلب را این گونه تعریف نموده اند: «دستور بازپرس به نیروی عمومی به هدایت فوری متهم به محضر اوست». (استفانی، بولوک، و لواسور، ۱۳۸۷، ص ۸۲۳)

ذکر کلمه بازپرس در این تعریف خصوصیت دارد یعنی مقنن در این کشور نظر است که فقط مقام تحقیق مجاز به دستور جلب است که می تواند قابل توجه باشد به اینکه در دادگاه نباید متهم را جلب کرد. چرا که دادگاه محل محاکمه است نه تحقیق. در هر حال معنای حقوقی جلب از معنی لغوی آن دور نیست. در مباحث حقوقی، منظور از جلب، اجرای دستور مقام قضایی پرونده کیفری مراجع قضایی به دستگیری اشخاص مذکور در قانون مثل متهم، شاهد، مطلع توسط ضابطین دادگستری و حاضر کردن بلافاصله آنها علی رغم میل شان در نزد مقام قضایی برای تحقیقات مقدماتی، محاکمه و اجرای حکم است.

گفتار پنجم: مفهوم فقه

مطلب اول: فقه در لغت

فهمیدن چیزی، دانستن، دریافتن (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۱۱، ص ۱۷۱۹۳)

مطلب دوم: فقه در اصطلاح حقوقی

فقه در اصطلاح علما این کلمه به فقه الحکام اختصاص یافته است. فقه در اصطلاح متداول امروزی عبارت است از علم به احکام شرعی عملی، به استناد مدارک و منابع تفصیلی مورد قبول. (آشنایی با علوم اسلامی، ۱۳۷۸، جلد ۳، ص ۶۹)

گفتار ششم: مفهوم جزا

مطلب اول: جزا در لغت

پاداش را جزاء گویند چون از حیث مقابله و برابری در آن کفایت هست. در قرآن مجید جزا هم در پاداش و هم در کیفر و عذاب هر دو آمده است. (مثل بقره ۱۹۱ و مائده ۲۹)

مطلب دوم: جزا در اصطلاح حقوقی

در اصطلاح حقوقدانان رشته ای از حقوق عمومی است که حاوی قواعد و قوانینی است که انواع جرم و اجرای مجازات را در کشور تنظیم و تنسیق می کند و هدف آن جلوگیری از عملیاتی است که مخل نظم اجتماعی محسوب می شوند (عبدالحسین علی آبادی؛ ۱۳۷۳؛ ج ۱؛ ص ۱۲۶)

گفتار هفتم: مفهوم مذاهب اسلامی

مطلب اول: مذاهب اسلامی در لغت

مذاهب جمع مذهب به معنای عقیده، اصل، راه و روش است (سایت المعانی لکل رسم معنی) در مغرب زمین معادل واژه ی مذهب religion می باشد.

مطلب دوم: مذاهب اسلامی در اصطلاح

این اصطلاح در زبان عربی و فارسی به دو مفهوم به کار رفته است مفهوم خاص که عبارت است از شاخه ای مخصوص از دین مانند مذاهب شیعه و تسنن نسبت به دین اسلام مفهوم عام و کلی که با مفهوم دین مترادف و همسان است چنانکه گفته می شود مذاهب اسلام و مذهب زرتشت که مقصود دین اسلام و دین زرتشت می باشد. (ویکی فقه، دانشنامه ی حوزوی)

گفتار هشتم: مفهوم حقوق

مطلب اول: حقوق در لغت

حقوق عبارت است از مجموعه ی قوانین اجتماعی که از سوی خدای انسان و جهان برای برقراری قسط و عدل در جامعه بشری تدوین می شود تا سعادت جامعه را تامین سازد. (فلسفه حقوق بشر، ۱۳۷۵، ص ۷۰)

مطلب دوم: حقوق در اصطلاح

حقوق در اصطلاح عبارت است از مجموعه ی قواعد و مقرراتی که بر روابط افراد یک جامعه در زمان معین به کار برده می شود. به دیگر سخن حقوق مجموعه ای از باید ها و نباید هایی است که اعضای یک جامعه ملزم به رعایت آن هستند و دولت ضمانت اجرای آن را بر عهده دارد مانند حقوق ایران، حقوق مصر. تقریباً همه ی جوامع انسانی از گذشته تا کنون به نوعی با این الزام های حقوقی همراه بوده اند.

در مفهومی دیگر حقوق به معنای علم حقوق است که منظور از آن دانش حقوق است و در مقابل سایر علوم و دانش ها به کار می رود، مانند علم روانشناسی و علم جامعه شناسی. در اسلام در این معنا واژه " فقه " را به کار برده اند. کسی که این دانش را دارد او را فقیه می نامند. (کریمی نیا، مجله معرفت؛ شماره ۷)

گفتار نهم: تاریخچه اینترپل^۲

با نگاهی گذرا به چگونگی شکل گیری سازمان بین المللی پلیس جنایی روشن می گردد که این سازمان چه مسیر پر پیچ و خمی را طی کرده است. نخستین کنگره ی بررسی مسائل مربوط به پلیس به دعوت پادشاه موناکو در سال ۱۹۱۴ و با حضور عده ایی از افسران عالی رتبه ی پلیس و حقوق دانان برگزار شد. بیشتر مسائل مورد بحث در این اجلاس حول محور چگونگی بازداشت مجرمان فراری، توسعه ی فنون مربوط به تشخیص هویت و ایجاد هماهنگی برای استرداد مجرمان بود. برگزاری این کنگره اولین تلاش برای شکل گیری سازمانی بود که نوعی پلیس بین المللی باشد. اما شروع جنگ جهانی اول ادامه ی این تلاش ها را برای چندین سال به حالت تعلیق درآورد. (کشکولیان، ۱۳۹۵، ص ۵)

بعد از جنگ جهانی اول و در سپتامبر سال ۱۹۲۳ میلادی دومین کنگره در کشور سوئیس و با حضور روسای پلیس کشورهای اتریش، دانمارک، مصر، آلمان، فرانسه، یونان و مجارستان برگزار شد. شرکت کنندگان در این اجلاس بر بی اثر بودن روش سنتی پلیس در برخورد با جنایات مجرمین، ایجاد یک سیستم جدید برای مقابله با جرایم و ضرورت ایجاد یک مجمع یا سازمانی بین المللی برای تبادل اطلاعات و اخبار پلیس در سطح بین الملل تبادل نظر کردند. بر این اساس کمیسیون بین المللی پلیس جنایی تاسیس و مقر آن شهر وین مقرر گردید. با شروع جنگ جهانی دوم بار دیگر فعالیت های سازمانی که می خواست یک سازمان بین المللی پلیسی را در مقابله با جرایم به وجود آورد به حالت تعلیق درآمده و از حرکت باز ایستاد. با شروع جنگ جهانی دوم بار دیگر فعالیت های سازمانی که می خواست یک سازمان بین المللی پلیسی را در مقابله با جرایم به وجود آورد به حالت تعلیق درآمده و از حرکت باز ایستاد.

اما بعد از جنگ جهانی دوم و با ابتکار رئیس پلیس بلژیک در سال ۱۹۶۴ کنفرانس بروکسل شکل گرفت. اساسنامه ی جدید مورد تصویب قرار گرفت و چندین کشور دیگر به این سازمان پیوستند. در همین راستا نام اختصاری اینترپل برای کمیسیون بین المللی پلیس جنایی انتخاب شد. اساسنامه ی جدید در ۱۹۶۵ اصلاح شد و کمیسیون بین المللی پلیس جنایی به سازمان بین المللی پلیس جنایی تغییر نام داد.

^۲ اسم کامل اینترپل، سازمان بین المللی پلیس جنایی است که عنوان انگلیسی آن INTERNATIONAL CRIMINAL POLICE ORGANIZATION می باشد

مقر جدید در سن کلود حومه پاریس برپا شد و پس از وقوع یک بمب گذاری از سال ۱۹۸۹ به لیون منتقل شد. اینترپل، بزرگترین سازمان پلیسی است و تنها دول بسیار اندکی باقی مانده که هنوز تصمیمی درخصوص عضویت اتخاذ نکرده اند. نگاهی به اسامی دول غیرعضو نیز نشان می دهد که آن ها اغلب جزو کشورهای ذره ای محسوب می شوند. اعضای اینترپل هم دولتی هستند هم غیر دولتی. (Shanks, and Kaplan 2001:43).

کشور ایران در تاریخ ۲۸ فوریه ۱۹۸۳ به عضویت سازمان درآمد و از جمله نخستین دول عضو اینترپل به شمار می آید. لازم به ذکر است که به موجب پیمان ماستریخت (۱۹۹۲) توجه به این واقعیت ضروری است که سازمان در هیچ کشوری رأساً عملیات اجرایی از قبیل توقیف و دستگیری مجرمانی را که از سوی یک یا چند کشور دیگر تحت تعقیب باشند انجام نمی دهد. بلکه به عنوان یک هماهنگ کننده بین پلیس کشورهای عضو، این قبیل امور را تسهیل کرده و زمینه های تبادل اطلاعات و همکاری پلیس کشورهای ذیربط برای شناسایی و دستگیری این قبیل مجرمان فراهم می کند و عملیات اجرایی در هر کشوری صرفاً توسط همان کشور انجام خواهد شد. (نجابتی، ۱۳۸۲، صص ۳۴۵-۳۴۴)

به عبارت دیگر، اینترپل سازمانی مبتنی بر همکاری است و نباید آن را سازمانی فراملی پنداشت. در حقیقت «تلاش هایی که برای ایجاد سازمان های بین المللی فراملی به عمل آمده است، تا کنون راه به جایی نبرده و تنها در بخش کوچکی از قاره اروپا به ثمر رسیده است». (فلسفی، ۱۳۷۱، ص ۲۵) ملاحظه می گردد که اولاً سازمان بین المللی پلیس جنایی را کشورها تاسیس نکردند تا یک سازمان به اصطلاح حکومتی باشد و بنیان گذاران آن رؤسای پلیس شرکت کننده در کنگره ی وین بودند. (کریمی، بیابانی، ۱۳۸۷) در نتیجه این نهاد بین المللی یک سازمان بین المللی غیر دولتی است.

دوما سازمان بین المللی پلیس جنایی وابسته به هیچ کشوری نیست و امور جاری خود را با هماهنگی با پلیس کشورهای مستقر در آن کشورها انجام می دهد. از این رو شاید بتوان گفت که نقش سازمان بین المللی پلیس جنایی ایجاد هماهنگی بین پلیس کشورهای عضو است. سازمان بین المللی پلیس جنایی که از این به بعد نام اختصاری آن اینترپل خواهد آمد دارای پرچم مخصوص به خود است.

گفتار دهم: شخصیت حقوقی اینترپل

در سال ۱۹۷۱ ترتیبات خاصی میان اینترپل و سازمان ملل متحد منعقد و متعاقباً اینترپل از وضعیت مشاوره ای خارج شد. در پنجاه و هشتمین جلسه شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد قواعد مربوط به طرز کار آن شورا تغییر و ماده ۷۹ جدید به موجب ماده ۷۰ منشور ملل متحد مبنی بر عضویت سایر سازمان های بین الدولی تصویب شد. مطابق این ماده نمایندگان سازمان های بین الدولی مانند ناظران دائم منتخب مجمع عمومی و نمایندگان سایر سازمان های بین الدولی و یا نمایندگان موقت و یا دائم شورای امنیت که به دفتر شورای اقتصادی اجتماعی توصیه می شود در شورای امنیت با توجه به اهداف و فعالیت های آن سازمان ها شرکت می کنند. (لاله، ۱۳۹۵، ص ۳۵)

شناسایی اینترپل به عنوان یک سازمان بین المللی به همراه سایر بازیگران بین المللی به مانند شناسایی سازمان ملل متحد کار بسیار دشواری نبود. در بسیاری از موافقت نامه های همکاری که میان اینترپل و سایر سازمان های بین المللی منعقد شده است، شناسایی اساس نامه اینترپل به عنوان شرطی صریح درج شده است. بیان شده که اینترپل صراحتاً در توافقنامه میان اینترپل و سازمان کشورهای امریکایی سازمانی بین المللی شناسایی می شود و در موافقت نامه میان اینترپل و دفتر دادستان دیوان بین

المللی کیفری به روشنی به اساس نامه اینترپل به عنوان سازمان بین المللی اشاره شده است. صلاحیت ورود دفتر مذکور به توافقات بین المللی ناشی از پیش بینی اساس نامه ۱۹۹۸ رم می باشد. همچنین اساسنامه دیوان بین المللی کیفری اساسنامه اینترپل را در زمانی که درخواستی از آن برای تعقیب متهم دارد را مبنای شناسایی قرار داده است. (همان، ص ۳۶)

البته لازم به ذکر است که اینترپل چون از جانب رئیس پلیس کشورها نیز شکل گرفته و به گونه مستقل از بسیاری از محافظه کاری هاس سیاسی عمل میکند استقلال رای خود را در بسیاری از مواقع دارا می باشد. (مخدوم، ۱۳۸۷، ص ۹۵ و ۹۶)

گفتار یازدهم: ساختار و تشکیلات سازمان اینترپل

ارکان تشکیل دهنده سازمان پلیس بین المللی عبارتند از: (تقی زاده انصاری، ۱۳۸۸)

۱. مجمع عمومی ۲. کمیته اجرایی ۳. دبیرخانه کل ۴. اینترپل کشورها ۵. مشاورین

مطلب اول: مجمع عمومی

برابر اصل ۶ اساسنامه سازمان، مجمع عمومی مرجع عالی اداره کننده اینترپل بوده و از هیأت های نمایندگی منصوب شده از جانب کشورهای عضو تشکیل می گردد. همچنین مطابق با اصل هفتم هر کشور عضو می تواند یک یا چند نماینده داشته باشد. اما فقط یک نفر که توسط مقام ذیصلاح کشور متبوع منصوب می گردد، ریاست هیأت نمایندگی را دارا خواهد بود. به دلیل ماهیت فنی سازمان کشورهای عضو باید تلاش کنند تا در هیأت نمایندگی خود افرادی با شرایط زیر حضور داشته باشند:

الف- مقامات عالی رتبه اداری که با امور پلیسی سر و کار دارند.

ب- مقامات رسمی که وظایف عادی آنان با فعالیت های اینترپل در ارتباط است.

ج- متخصصین در موضوعات دستور جلسه.

رئیس هیأت نمایندگی می تواند عضوی از آن هیأت را برای اقدام و رأی دادن به نیابت از کشور متبوعش در جلسات کمیته ها و سیر گروه ها تعیین کند. اجلاس مجمع عمومی به صورت سالانه برگزار می گردد. البته در صورتی که ضرورت اقتضاء کند، ممکن است بنا به درخواست کمیته اجرایی یا اکثریت اعضاء در طول سال نیز مجمع عمومی جلسه فوق العاده ای تشکیل دهند. (کریمی و بیابانی، ۱۳۸۷، ص ۲۱۴)

لازم به ذکر است که مجمع تمام تصمیمات مهم راجع به سیاست گذاری، منابع، روش های کاری، منابع مالی، فعالیت ها و برنامه ها را اتخاذ می کند.

مطلب دوم: کمیته اجرایی

برابر اصل ۱۵ اساسنامه اینترپل کمیته اجرایی مرکب از رئیس سازمان، سه نایب رئیس و نه نفر نماینده می باشد که با دو سوم اکثریت آرای مجمع عمومی از میان نمایندگان از ۴ منطقه مختلف جهان انتخاب می شوند. براساس تصمیم مورخ اکتبر

۱۹۹۷ مجمع عمومی سازمان در دهلی نو، مقرر گردید که کنفرانس های منطقه ای به صورت منظم در ۴ قاره آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکا برگزار می گردد. و آنها به عنوان کمیته های مجمع عمومی محسوب می شوند.

لازم به ذکر است که منطقه ای مجزا نیز با عنوان کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا تأسیس شده است. که متشکل از ۱۷ دولت (۱۲ دولت در خاورمیانه و ۵ دولت شمال آفریقا) بوده و ایران نیز در میان این کشورها قرار دارد. نهادهای منطقه ای وابسته به این بخش از سازمان، در ۴ کشور الجزایر، مصر، لبنان و امارات متحده عربی قرار دارند. این تقسیم بندی به هر منطقه ای امکان می دهد تا به نگرانی ها و انتظارات خاص خود توجه کند. و اولویت های مورد نظر خود را تعیین نماید. کمیته اجرایی، ارگان تصمیم گیرنده با مسئولیت محدود در برابر سازمان می باشد. در حالیکه مجمع عموم ارگان تصمیم گیرنده جامع و مطلق آن است. برابر اصل ۲۲ اساسنامه، وظایف کمیته اجرایی به شرح زیر است:

الف- نظارت بر اجرای تصمیمات مجمع عمومی

ب - تهیه دستور جلسه اجلاس های مجمع عمومی

پ - ارائه هرگونه برنامه کاری یا پروژه های مفید به مجمع عمومی

ت- اجرای کلیه اختیارات محول شده از طریق مجمع

ث- کمیته اجرایی می تواند اصلاحیه هایی برای اساسنامه و دیگر قوانین و مقررات (مقررات کلی، مقررات مالی، مقررات پرسنلی، دستورالعمل حذف اطلاعات پلیسی نگهداری شده توسط دبیرخانه و را پیشنهاد نماید.

ج- کمیته اجرایی در مورد موضوعات مربوط به امور مالی، تهیه پیش نویس بودجه، تصویب دستورالعمل کاربرد مقررات مالی، دبیرکل را راهنمایی می کند.

کلیه تغییر به عمل آمده بودجه در طی سال مالی را تصویب و درباره مجازات هایی که به خاطر حق عضویت های عقب افتاده در مورد کشورها باید اعمال گردد، تصمیم گیری می نماید.

ج - کمیته اجرایی نماینده ای را برای پست دبیرکلی، به مجمع عمومی پیشنهاد می نماید.

ح- کمیته اجرایی توسط یکی از اعضاء خود در هیأت نظارت بر کنترل داخلی آرشیو اینترنتی حضور می یابد.

مطلب سوم: دبیرخانه کل

دبیرخانه کل یک نهاد دائمی اداری، فنی می باشد که اینترنتی از طریق آن انجام وظیفه می نماید. دبیرخانه کل تصمیمات اتخاذ شده از سوی مجمع عمومی و کمیته اجرایی را به مرحل عمل در آورده، هماهنگی و نظارت و سرپرستی در زمینه مبارزه علیه بزهکاری بین المللی را بر عهده دارد. همچنین ضمن جمع آوری اطلاعات مربوط به جرم و مجرمین با مسئولین ملی و بین المللی تماس و ارتباط برقرار می سازد. دبیرخانه به وسیله دبیرکل که به پیشنهاد کمیته اجرایی و از سوی مجمع عمومی برای یک دوره پنج ساله انتخاب می شود، اداره می گردد. در حال حاضر «رونالد روبل» سمت دبیرکلی سازمان را بر عهده دارد. مقر دبیرخانه در لیون فرانسه واقع بوده و تمام سال و شبانه روز با مدیریت دبیرکل فعال است.

کارشناسانی از تقریباً ۸۰ کشور در سازمان به چهار زبان رسمی فعالیت می کنند. به عبارت دقیق تر تمام ۵۴۱ مقامی که در دبیرخانه، دفاتر منطقه ای و دفتر ملل متحد تا پایان سال ۲۰۰۶ کار می کردند، تبعه ی ۷۹ کشور جهان بوده و ۴۲ درصد آنها زن